

vlaams netwerk
van verenigingen
waar armen
het woord
nemen

Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen vzw

Aromagebouw / Vooruitgangstraat 323 bus 6 (3de verdieping) / 1030 Brussel /
tel. 02-204 06 50 / fax : 02-204 06 59

info@vlaams-netwerk-armoede.be / <http://www.vlaams-netwerk-armoede.be>

**Advies 'Vrijwilligerswerk & Activering'
17 januari 2012**

Tegenwoordig wordt het vrijwilligerswerk meer en meer maatschappelijk erkend en gewaardeerd. Het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen kan deze positieve evolutie alleen maar toejuichen. Veel organisaties, verenigingen, diensten... hangen in belangrijke mate af van de inzet van vrijwilligers. Ook in de verenigingen waar armen het woord nemen werken veel vrijwilligers, dikwijls mensen in armoede, die hun tijd graag zinvol, aangenaam en maatschappelijk nuttig besteden. Ook voor de vrijwilligers in armoede omvat het vrijwilligerswerk heel wat kansen, onder andere om zich zinvol in te zetten, zich te engageren voor een groter iets, talenten te ontdekken en competenties te versterken, maar ook hun sociaal netwerk uit te breiden, zelfvertrouwen op te bouwen... Het is dit alles dat vrijwilligerswerk waardevol maakt.

1. Voorwaarden voor vrijwilligerswerk

Uit de ervaringen van mensen in armoede en de verenigingen hebben we enkele succesfactoren gevonden in vrijwilligerswerk, die kunnen leiden tot mogelijke positieve neveneffecten zoals empowerment, sociale inclusie, het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt.

1.1 Vrijwilligheid

Het uitvoeren van vrijwilligerswerk kan een meerwaarde betekenen voor mensen in armoede. Heel belangrijk hierbij is dat mensen er zelf 100 % vrijwillig voor kiezen. Het vrijwilligerswerk doet dan pas appèl op het engagement van de vrijwilliger en op zijn krachten en competenties. Dit vereist dan ook een duidelijke en bewuste communicatie naar de vrijwilliger over het absoluut vrijwillig karakter van het vrijwilligerswerk. Mensen dienen tevens duidelijk geïnformeerd te worden over de vrijwilligheid van hun engagement, over hun opties, over de implicaties van hun keuze... Dit is een opdracht van zowel de vereniging, organisatie... waar men aan de slag gaat, als mogelijke doorverwijzers zoals de mutualiteiten, VDAB, OCMW...

1.2 Op maat

Vrijwilligerswerk moet zinvol worden ingevuld, in samenspraak met de vrijwilliger zelf. Mensen moeten kunnen kiezen welke taak ze opnemen, hoeveel tijd ze aan het vrijwilligerswerk willen spenderen, welke taken ze opnemen, welke verantwoordelijkheden ze willen en kunnen aannemen. Daarbij aansluitend moet het vrijwilligerswerk ook een diversiteit aan mogelijkheden bieden. Zo mag het niet gereduceerd worden tot het uitsluitend aanbieden van 'productieve arbeid'. Het moet ook kansen bieden tot zorgarbeid (zorg dragen voor anderen, voor kinderen, huishoudelijk werk, ...), sociale arbeid (ontmoeting, sociaal netwerk, engagement...) en zelfarbeid (ontplooien van talenten, voor jezelf opkomen, investeren in jezelf, ontspannen...). Werk binnen vrijwilligerswerk moet dus een brede invulling kennen. Daarom wordt het ook zo gewaardeerd. Omdat het een diversiteit aan kansen en mogelijkheden omvat: bezigheid, ontspanning, ontmoeting, uitwisseling, experimenteren... Tevens moet er de nodige flexibiliteit zijn om de invulling van het vrijwilligerswerk op geregelde tijdstippen te herbekijken.

'Bij de vereniging, Leren Ondernemen, zit men met elke vrijwilliger samen om na te gaan wat die persoon graag doet, wat zijn wensen en verwachtingen zijn. Ook worden er functioneringsgesprekken gehouden met elke vrijwilliger.'

1.3 Waardering en erkenning

Ook is de waardering en erkenning die vrijwilligers krijgen, essentieel. Zowel de organisatie waar de vrijwilliger zich voor engageert, als de maatschappij heeft hier een rol in te spelen. De waardering hoeft niet persé in een financiële beloning aangeboden worden, soms is een schouderklopje, een ontspannende activiteit, een lekker etentje... even waardevol voor mensen.

'De appreciatie die je krijgt van die gehandicapten en de mensen die zeggen 'amai chapeau, kan je dat aan? Dat is toch zwaar, zo werken met mentaal gehandicapten'. Maar er wordt ook anders op gereageerd. Mensen die zeggen 'vrijwilligerswerk, daar moet ge toch goed zot voor zijn'. (De Lage Drenkel, Mechelen)'

Tegelijkertijd dient er verder werk gemaakt te worden van de maatschappelijke erkenning en waardering van vrijwilligerswerk, dit is vandaag nog steeds ondermaats, zeker voor mensen in armoede. Velen zijn op diverse wijze actief betrokken bij de samenleving. Ze zijn actief als vrijwilliger in een vereniging of buurthuis, ze voeren diverse taken uit voor vrienden, familie, burens,... Toch wordt dit door de brede samenleving niet steeds opgemerkt, en krijgen ze vooral de boodschap dat ze 'geactiveerd' dienen te worden. Of een andere opmerking die we nu vaker horen, is *'Vrijwilligerswerk? Dat is het toch het minste wat ze kunnen doen voor een uitkering'*. Mensen zullen pas verdere stappen durven wagen in de maatschappij, als ze weten dat ze hier erkend en gewaardeerd zullen worden.

1.4 Beschikbaarheid van voldoende inkomen

Een andere belangrijke voorwaarde om aan vrijwilligerswerk te doen en te kunnen plukken van haar vruchten, is beschikken over een menswaardig inkomen. Of mensen nu werken, vrijwilligerswerk doen, werkzoekend zijn, een leefloon genieten, er moet sowieso een voldoende inkomen zijn om op een menswaardige manier te kunnen leven en zich te kunnen ontplooien. De uitkeringen zijn vandaag niet toereikend. Daardoor zijn heel wat mensen full-time bezig met hun hoofd boven water te houden. Het ontbreekt hen in die situatie de nodige ruimte en energie om nog maar te denken aan maatschappelijke participatie via vrijwilligerswerk, laat staan via werk. Het garanderen van een menswaardig inkomen, blijft dus een essentieel actiepunt

Bovendien moet er over gewaakt worden dat vrijwilligerswerk het inkomen niet onder grotere druk zet. Dit kan enerzijds gebeuren door de bijkomende kosten (zoals mobiliteit, kledij, maaltijd...) die vrijwilligerswerk met zich meebrengt. Anderzijds door problemen die zich soms voortdoen, wanneer men vrijwilligerswerk doet en tegelijkertijd een uitkering ontvangt.

'Ik ben vrijwilliger in het Rode Kruis, maar geniet ook van een werkloosheidsuitkering. Om die uitkering niet te verliezen, moet ik als vrijwilliger weten dat ik me moet aanmelden bij de RVA en een aanvraag moet doen om vrijwilligerswerk te doen. Anders kan ik geschorst worden. Maaltijdcheques mag ik als vrijwilliger bijvoorbeeld ook niet ontvangen, want dan dreigt dit bedrag afgetrokken te worden van mijn uitkering...' (t Hope, Roeselare).

Mensen duidelijk informeren en beschermen voor deze mogelijke administratieve problemen is noodzakelijk, zeker bij mensen met een kwetsbare positie.

1.5 Groeimogelijkheden

Verder moet er binnen het vrijwilligerswerk oog zijn voor de groeimogelijkheden van mensen (binnen het vrijwilligerswerk zelf of naar reguliere of sociaal-economische jobs). Mensen kunnen altijd groeien, het is weinig respectvol om mensen ergens te 'parkeren', ook in een vrijwilligersstatuut.

'De manier waarop je vrijwilligerswerk invult, is ook afhankelijk van hoe je bent opgegroeid. Het is belangrijk om mensen bewust te maken van vrijwilligerswerk. Het is net zoals bij kinderen op de speeltuin. Er zijn verschillende speeltuigen en elk kind kiest iets anders om te doen. Sommige veranderen ook van speeltuig, anderen blijven soms vastzitten op de draaimolen en geraken er niet af of durven niet iets anders te proberen. 't Is belangrijk om hier oog voor te hebben, ook binnen het vrijwilligerswerk en mensen stimuleren om ook eens iets anders te proberen.'
(Opgeleide ervaringsdeskundige, Vlaams Netwerk)

Elementen zoals aandacht hebben voor talenten, kansen bieden om dingen uit te proberen, ruimte voor vallen en opstaan, uitdagingen aanbieden... kunnen binnen vrijwilligerswerk groei mogelijk maken. Mensen kunnen zelf het best uitmaken op welk vlak groei mogelijk en zinvol is, en wat het beste tempo daarvoor is.

'In de Zuidpoort gebruiken we voor de vrijwilligers het instrument 'Oscars', om na te gaan wat de persoon doet in de vereniging, waar hij nog kan leren, hoe hij dat dan het beste kan bereiken...Op die manier worden de vrijwilligers ook bewust van hun competenties en talenten'

1.6 Zorg & begeleiding

Wil men de inspanningen van vrijwilligers waarderen, dan doet men dat ook door de nodige zorg en begeleiding te voorzien voor de vrijwilliger. Iemand simpelweg inzetten als vrijwilliger, zonder oog te hebben voor diens welzijn, noden, verwachtingen, mogelijkheden ... doet geen recht aan de vrijwilliger en zijn inzet. De zorg dient op maat te gebeuren. Dit wil zeggen: ook mee bepaald door de betrokkene. Tevens moet het zowel aandacht hebben voor de taak- als welzijnsgerelateerde zaken.

'Eén van onze vrijwilligers bij De Vierdewereldgroep heeft het momenteel moeilijk thuis, door haar te blijven uitnodigen in de vereniging, haar aan te spreken als vrijwilligers, blijft ze bezig. De vereniging is in die zin voor haar een tweede thuis.'

Vrijwilligerswerk betekent voor een vereniging/organisatie dus meer dan enkel vrijwilligers inschakelen, het vereist dat deze ook investeert in het vrijwilligerswerk en haar vrijwilligers. Deze vereiste investering van verenigingen en organisaties in vrijwilligerswerk dient erkend en gewaardeerd te worden.

Om vrijwilligers –en zeker mensen die kampen met een armoedeproblematiek- op een correcte en zinvolle manier te begeleiden, is er know how en zorg nodig. Het is dan ook een absolute vereiste dat organisaties die vrijwilligerswerk aanbieden, voldoende kennis en expertise rond armoede hebben. Vorming rond armoede¹ kan hier een antwoord op bieden.

2. Vrijwilligerswerk & Activering

Naast een groeiende waardering voor vrijwilligerswerk, zien we ook een andere tendens, namelijk de instrumentalisering van vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk wordt door allerlei diensten als maar vaker gebruikt, ook in naam van 'activering'. Zo melden mensen in armoede ons dat sommige lokale OCMW's het vrijwilligerswerk als instrument hanteren in functie van activering. Het vrijwilligerswerk fungeert dan als een eerste voorbereidende stap richting tewerkstelling. Ook de VDAB volgt dit pad en heeft recent bekend gemaakt dat ze plannen hebben om 'begeleid vrijwilligerswerk' aan te bieden om niet-werkende werkzoekenden te activeren. Hoewel dit waarschijnlijk vanuit goede bedoelingen geïmplementeerd wordt, stellen we ons ernstige vragen met de inschakeling van vrijwilligerswerk als een opstap naar betaalde arbeid. We zien immers heel wat valkuilen hierin.

¹ Bekijk ook het vormingsaanbod van het Vlaams Netwerk en haar verenigingen via www.vlaams-netwerk-armoede.be/vorming

2.1 Vrijwilligheid onder druk

Een essentiële voorwaarde om te spreken over vrijwilligerswerk, is de vrijwilligheid ervan. Het staat zo ook ingeschreven in de wet betreffende de rechten van vrijwilligers (3 juli 2005):

‘Vrijwilligerswerk is elke activiteit die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht, ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel; die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht; en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling.’

Het inschakelen van vrijwilligerswerk in een activeringstraject zet volgens het Vlaams Netwerk deze vrijwilligheid op het spel. Hoe je het ook draait of keert, deze activeringstrajecten hebben altijd een zeker verplichtend karakter. Wie immers niet ‘werkbereid’ is, kan geschorst worden van werkloosheidsuitkering of leefloon. Het Vlaams Netwerk twijfelt dan ook ten eerste aan de compatibiliteit van VRIJWILLIGERSwerk en een activeringstraject met rechten en PLICHTEN. Wat zal een uitkeringsgerechtigde doen als hij door de VDAB of het OCMW in het kader van activering wordt uitgenodigd om vrijwilligerswerk te doen? Zal hij weigeren? Het Vlaams Netwerk betwijfelt dit, zeker in het geval van de meest kwetsbaren. Vaak ligt de activeringsdruk zwaar op de schouders van cliënten, hebben ze onvoldoende informatie én hebben ze angst om hun uitkering te verliezen, waardoor ze een engagement aannemen, terwijl dit eigenlijk niet vrijwillig is. Zonder het vrijwillig karakter, dreigt het vrijwilligerswerk een belangrijke intrinsieke waarde te verliezen, namelijk zich uit engagement, belangeloos inzetten voor de samenleving, voor iets waar men in gelooft.

‘Ik heb een vriend en die werkt (via het OCMW) als vrijwilliger. Hij doet dat al 3 jaar en wil dat eigenlijk niet meer doen. Hij wil liever werken. Maar hij denkt dat het verplicht is, dat hij niet mag weigeren. Hij blijft dit dus doen, omdat hij schrik heeft voor de gevolgen wanneer hij zou stoppen.’ (De Springplank, Sint-Niklaas)

Bovendien gaat zo niet alleen een kracht van vrijwilligerswerk teloor, het kan zelfs nefast werken voor het welzijn van mensen in armoede. Mensen met een complexe armoedeproblematiek worden tegelijkertijd met een verwevenheid aan problemen geconfronteerd, waardoor al hun energie uitgaat naar het overleven. Deze mensen verplichten tot vrijwilligerswerk zal alleen maar leiden tot een grotere complexiteit, een zwaardere last, extra kosten... en dus tot een verzwaring van hun leven en hun armoedeproblematiek. Iets wat ook de afstand tot de arbeidsmarkt van de werkzoekende niet zal verkleinen.

‘Je ziet hier mensen binnenkomen, zeer gelaten of in paniek, niet in staat om veel te doen. Je begint met hen te praten, ze gaan weg en komen terug. Pas na verloop van tijd happen ze toe, beginnen ze zelf te vragen of ze iets kunnen doen?.’ (De Lage Drempel, Mechelen)

'Deelname aan het verenigingsleven en het doen van vrijwilligerswerk zijn twee verschillende zaken. Het doen van vrijwilligerswerk veronderstelt dat vrijwilligers geven. Terwijl mensen in armoede aanvankelijk naar de vereniging komen om te krijgen, dat kan gaan voor een babbeltje, koffie, een maaltijd.... 't Is pas na verloop van tijd dat mensen ook kunnen geven.'
(Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen, Aalst)

2.2 Vrijwilligerswerk, gereduceerd tot onbezoldigde arbeid

Diensten schakelen vrijwilligerswerk in als opstap naar werk omdat ze geloven dat vrijwilligerswerk voor mensen die ver verwijderd zijn van de arbeidsmarkt het potentieel bezit, om die afstand te verkleinen. Het Vlaams Netwerk erkent dit potentieel. Ook in de verenigingen waar armen het woord nemen vinden we genoeg voorbeelden van mensen in armoede die jaren geleden als vrijwilliger aan de slag zijn gegaan in de vereniging en zo langzaam doorgegroeid zijn naar regulier werk op de arbeidsmarkt. Vrijwilligerswerk kan dus voor sommige mensen als positief neveneffect hebben dat het bijdraagt tot de sociale inclusie van de vrijwilliger en tot het verkleinen van zijn afstand tot de arbeidsmarkt.

'Ik heb van 1992 – '99 vrijwilligerswerk gedaan in een dagcentrum. Bij de start had ik een heel laag zelfbeeld, maar doordat het dagcentrum mij vroeg of ik wou meehelpen, door hier verantwoordelijkheid te krijgen, groeide mijn zelfvertrouwen enorm. Dit was voor mij een eerste belangrijke stap, richting de opleiding van ervaringsdeskundige.' ('t Hope, Roeselare)

Toch vinden we het inschakelen van vrijwilligerswerk als activeringsinstrument naar werk, geen goed idee. Het gevaar bestaat immers dat het vrijwilligerswerk dan gereduceerd wordt tot 'onbetaalde arbeid'. Men activeert uitkeringsgerechtigden (bij RVA en OCMW) dan door hen een onbezoldigde activiteit te laten uitvoeren. De voorbije jaren hebben we al tal van voorstellen de revue zien passeren in verschillende Vlaamse steden.

<<In 2010, onderzochten verschillende lokale politici of OCMW-voorzitters om leefloners onkruid te laten wieden (Oostende, Aalst, Antwerpen, Brugge....).>>

<<In augustus 2011, wilden de Sint-Truidense OCMW-voorzitter en de schepenen van Economie werklozen en leefloners inschakelen om de schade in de fruitplantages op te ruimen. >>

<<In 2011, schakelde de stad Oostende leefloners in als sneeuwruimers. (Nieuwsblad, 25 november 2011) >>

Naast het verplichtende en onbezoldigd karakter van dergelijke voorstellen, stellen we ons tevens vragen bij de aard van dergelijke activiteiten en de meerwaarde ervan ter activering naar werk. Het 'activerend' potentieel van vrijwilligerswerk ligt hem immers in het feit dat vrijwilligerswerk veel meer is dan het uitvoeren van een activiteit of taak. De meerwaarde van vrijwilligerswerk is dat het

mensen toelaat hun steentje bij te dragen, zinvol bezig te zijn, talenten te ontdekken en te experimenteren, vriendschappen uit te bouwen, ergens bij te horen... Een koffietje drinken en een babbeltje slaan met anderen tijdens het vrijwilligerswerk, kan in die zin even verrijkend zijn. Dit alles maakt dat vrijwilligerswerk voor sommigen versterkend werkt en een opstap kan betekenen naar meer. Men louter inschakelen als sneeuwruimer, onkruidwieder of vuilruimer gaat hieraan voorbij.

2.3 Vrijwilligerswerk, een (om)weg naar werk?

Voor mensen voor wie een job in het normaal economisch circuit of sociale economie, (op een bepaald moment in het leven) geen optie blijkt te zijn, kan vrijwilligerswerk een waardevol alternatief zijn.

'Ik ben dan vrijwilligerswerk gaan doen bij het OCMW (vanaf '94), om voor ne keer onder de mensen te zijn, dat je niet alleen thuis bent... Ik had wel werk met de kinders maar eenmaal die naar school gingen, ben ik vrijwilligerswerk gaan doen.' (De Zuidpoort, Gent)

'Om toch nog zo iets doel in uw leven te hebben.' (De Zuidpoort, Gent)

'Om toch niet ganse dagen thuis te zitten, toch wat afwisseling.' (De Lage Drenkel, Mechelen)

Wanneer het vrijwilligerswerk echter gebruikt wordt in een activeringstraject, dan dreigt er een bijkomende tussenstap naar regulier werk gecreëerd te worden. Op verschillende manieren kan het vrijwilligerswerk dan leiden tot een verlenging van de weg naar werk voor mensen in armoede.

De eerste valkuil doet zich voor wanneer mensen 'geparkeerd' worden in vrijwilligerswerk.

'Ik heb 18 jaar vrijwilligerswerk gedaan bij het OCMW. Ik ging dan één of twee keer in de week bij het OCMW eten maken, tafels dekken, recepties doen... maar de laatste 4-5 jaar was er te veel aan. Ik was het beu, de personen waar ik mee moest werken. Al dat er was, het was allemaal mijn schuld... en dan zeiden ze dingen die niet waar waren. En dan heb ik via de vereniging gehoord van PWA. Nu heb ik 4 euro plus vervoer. Dat is 90 euro per maand, boven mijn leefloon he! Nee, als ik het geweten had, had ik het misschien wel vroeger gedaan.' (De Zuidpoort, Gent)

Een ander gevaar van vrijwilligerswerk binnen een activeringstraject is dat het misbruikt wordt als een verplichte opstap of instapvoorwaarde in een traject naar werk. Het is niet wenselijk dat mensen (tijdelijk) gedumpt worden in vrijwilligerswerk, omdat het aanbod in opleiding, sociale economie-initiatieven of tewerkstellingsvormen beperkt of ontoereikend is.

Een bijkomend gevaar zien we voor de huidige werknemers in de sociale economie. Mensen in armoede signaleren dat binnen sociale economie marktlogica en productie-eisen een toenemende rol

spelen, waardoor meer en meer mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt ook hier uit de boot vallen. De uitsluiting die mensen ervaren op de arbeidsmarkt van het reguliere circuit naar sociale economie, van sociale economie naar werkloosheid wordt ook wel het watervalsysteem genoemd. We vrezen dat door vrijwilligerswerk in te schakelen in het activeringsdiscours, het onbedoeld dit watervalsysteem (namelijk het verloop in de sociale economie) zal versterken, want er wordt een bijkomend opvangnet gecreëerd, zodat werknemers binnen de sociale economie die de toenemende werkdruk niet aankunnen, alsnog kunnen afvallen naar vrijwilligerswerk.

'Ik had gesolliciteerd bij de kringwinkel (sociale economie), maar zelfs daar werd ik geweigerd omdat ik te weinig ervaring had en ze geen tijd hadden om me op te leren. Ze verkozen eerder iemand die wel al ervaring had. Als de sociale economie zelfs geen tijd meer heeft om mensen te begeleiden, wat dan?' (Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen, Aalst)

We vrezen dus dat het instrumentaliseren van vrijwilligerswerk in een activeringstraject, de weg naar duurzaam werk voor sommige mensen in armoede onnodig langer gaat maken, voor anderen nog minder haalbaar. Vandaar ons pleidooi om vrijwilligerswerk uit een activeringstraject naar werk te houden.

2.4 Ondermaats werk

Dit brengt ons ook tot het volgende risico. Vrijwilligerswerk is waardevol, maar mensen die afhankelijk zijn van een leefloon of een werkloosheidsuitkering en die met moeite elke maand de eindjes aan mekaar knopen, zouden nog meer gebaat zijn met een kwaliteitsvolle duurzame tewerkstelling. Mensen met een zwakke arbeidsmarktpositie hebben hier echter vaak slechts een beperkte toegang toe.

'Ik ben voor 60% invalide. Ik ben slim genoeg om te werken, maar fysiek ben ik beperkt. Ik heb daardoor lang in de werkloosheid vastgezet, ik kwam niet in aanmerking voor sociale economie, want daar was ik te 'goed' voor, maar tegelijkertijd kon ik ook niet terecht op de reguliere arbeidsmarkt, want niemand wou me. Iedere werkgever zag mij als een "potentiële bron van onkosten". (Vierdewereldgroep Mensen voor Mensen, Aalst)

Hen toeleiden naar alternatieven als vrijwilligerswerk is dan niet de oplossing, want het verzekert geen menswaardig inkomen, een arbeidscontract met extra-legale voordelen, sociale bescherming, een pensioen...

'Ik heb bijna 10 jaar vrijwilligerswerk gedaan. Na mijn opleiding van ervaringsdeskundige, ben ik dan beginnen te werken. Ik heb nu onlangs mijn pensioen laten berekenen en nu blijkt dat als ik tot mijn 65ste blijf werken, dat ik dan nog altijd minder dan 500 euro pensioen heb. Als ik voordien had geweten, als men mij erop had gewezen dat ik geen pensioen opbouw tijdens mijn vrijwilligerswerk, dan had ik het misschien wel andere aangepakt.' (t' Hope, Roeselare)

Doet men dit wel, dan dreigt het gevaar dat het oorspronkelijke probleem, uitsluiting, verschoven wordt naar uitbuiting. Dit kan niet de opzet zijn. Iedereen heeft recht op 'werk op maat' en dit recht moet op de eerste plaats te allen tijde en ten volle worden uitgeput (via tewerkstelling binnen het reguliere circuit of binnen sociale economie). Dit kan enerzijds door verder werk te maken van een volwaardig diversiteitsbeleid in de reguliere arbeidsmarkt, zodat iedereen hier een plek krijgt. Anderzijds door blijvend te investeren in sociale- economie-initiatieven en voldoende ondersteuning te voorzien aan de bestaande. Tevens moet er op toegezien worden dat de inzet van vrijwilligers niet misbruikt wordt tot het vervangen van betaalde krachten.

3. Samengevat

Kan vrijwilligerswerk de afstand tot de arbeidsmarkt van mensen verkleinen? Kan het een opstap betekenen voor sommige mensen in armoede? Ja, dat kan, wanneer het voldoet aan volgende factoren: vrijwilligheid, op maat, zorg, groei, waardering en beschikbaarheid van menswaardig inkomen. Kan het vrijwilligerswerk dan ingezet worden als een activeringsinstrument in een traject naar werk? Nee! Vrijwilligerswerk dient in het activeringsdiscours eerder erkend te worden als een vrijwillige zinvolle bezigheid, die de weg naar werk niet bemoeilijkt, maar bevordert. We vragen dat vrijwilligerswerk dus niet gepromoot wordt als 'activeringstool' maar dat het vrijwilligerswerk op zichzelf erkend wordt, en in haar waarde gelaten wordt.